

Handläggare:
Inger Willner, tfn 508 33 678
Robert Lundh, tfn 508 33 638
Anders Müller, tfn 508 33 883

Till
Utbildningsnämnden
2011-04-14

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Svar på remiss från Skolinspektionen.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Thomas Persson
Direktör

Per Thorslund
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat totalt 82 ansökningar avseende godkännande som huvudman för fristående gymnasieskola och gymnasiesärskolan från och med läsåret 2012/13 i Stockholms stad och län.

Utbildningsförvaltningens uppdrag är att erbjuda alla barn och ungdomar i Stockholm en god utbildning oavsett huvudman. I uppdraget ingår att barn, elever och föräldrar får goda förutsättningar att välja mellan olika alternativ när de väljer skola och utbildning.

Förvaltningens bedömning är att det utifrån föreliggande remissunderlag inte går att påvisa att årets ansökningar om etablering av fristående gymnasieskolor var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska

konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning. Dock vill förvaltningen framhålla att om en betydande del av de inkomna ansökningarna leder till etablering i den storleksordning som ansökningarna avser, så kommer det med stor säkerhet att få långtgående negativa konsekvenser för redan etablerade skolor, oavsett huvudman. Det minskande elevunderlaget och ett ökande utbud av platser kommer i första hand påverka de skolor som redan nu har ett svagt söktryck i stadens och länets ytterområden.

Det vikande underlaget av elever i gymnasieåldern gäller även för elever till gymnasiesärskolan. Tre ansökningar om att starta gymnasiesärskola har inkommit för yttrande.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet i samverkan med gymnasieavdelningen.

Bakgrund

Ansökan om godkännande att etablera fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor prövas av Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla. Skolinspektionen ska inte bevilja rätt till bidrag om skolans verksamhet bedöms medföra påtagligt negativa följder för skolväsendet i lägeskommunen (2 kap.5 § skollagen).

Lägeskommunen ges möjlighet att yttra sig över ansökningarna. Stadens remissvar ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 29 april. Skolinspektionen har detta år förkortat remisstiden ytterligare jämfört med tidigare år. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet.

Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende. Beskrivningen ska avse vilka konsekvenser som etableringen kan medföra på sikt, cirka fem år från starten. Däremot är det inte en uppgift för kommunen att bedöma om utbildningen vid den fristående skolan kommer att uppfylla de kvalitetskrav och andra förutsättningar som uppställs i skolförfattningarna.

Ansökningar

En ny programstruktur införs på gymnasiet hösten 2011. Årets ansökningar avser den nya programstrukturen (se redovisning av fördelning av ansökningar per program).

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 82 ansökningar avseende godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor från och med läsåret 2012/13. Av dessa avser 36 etablering i Stockholms stad, vilket motsvarar 7 725 nya platser vid full utbyggnad. För länet (utom Stockholms stad) har 46 ansökningar inkommit, motsvarande drygt 18 141 platser vid full utbyggnad. Av de totalt 79 ansökningarna avser 46 nystart av skola, varav 28 i Stockholms stad. Planerat antal platser hos huvudmän som ansökte om att starta gymnasieverksamhet 2010 i Stockholms stad och 2011 i Stockholms stad och län presenteras översiktligt i nedanstående tabell. Fullt utbyggt när det gäller ansökningar 2011 syftar i de flesta fall på år 2015.

Program	Programkod	Ansökningar 2010 Stockholms stad	Ansökningar 2011 Stockholms stad	Ansökningar 2011 Stockholms län (inkl Stockholms stad)
		Fullt utbyggt	Fullt utbyggt	Fullt utbyggt
Barn- och fritidsprogrammet	BF	60	96	270
Bygg- och anläggningsprogrammet	BA	241	303	621
El- och energiprogrammet	EE	227	0	480
Fordons- och transportprogrammet	FT	127	69	321
Handels- och administrationsprogrammet	HA	237	252	2136
Hantverksprogrammet	HV	210	231	399
Hotell- och turismprogrammet	HT	496	650	1532
Industri tekniska programmet	IN	0	90	222
Naturbruksprogrammet	NB	93	9	93
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	RL	48	18	66
Vvs- och fastighetsprogrammet	VF	120	132	312
Vård- och omvårdnadsprogrammet	VO	60	0	162
Ekonomiprogrammet	EK	1602	1208	3398
Estetiska programmet	ES	691	966	2619
Humanistiska programmet	HU	726	192	1752
Naturvetenskapsprogrammet	NA	831	1193	3023
Samhällsvetenskapsprogrammet	SA	1311	1147	3889
Teknikprogrammet	TE	276	645	2487
<i>Särskilda utbildningar</i>				
International Baccalaureate			120	1680
Waldorf		60	180	180

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

Särskild variant (som här ej räknats in nationella program)			60	60
Gymnasiesärskolan		112	164	164
Summa		7 528	7 725	25 866

Gymnasieskolan i Stockholms stad

Inför läsåret 2011/12 finns totalt 91 gymnasieskolor etablerade i staden, varav 26 kommunalt drivna. Detta läsår börjar de första eleverna i den nya gymnasieskolan. Stadens skolor erbjuder inför läsåret 2011/12 samtliga nya nationella gymnasieprogram/inriktningar med undantag för Industritekniska programmet samt inriktningen socialt arbete inom Barn- och fritidsprogrammet, inriktningarna kyl- och värmepumpsteknik och ventilationsteknik inom VVS- och fastighetsprogrammet samt lantbruk, skog och trädgård inom Naturbruksprogrammet och produktionsteknik inom Teknikprogrammet.

Beräknat antal elever i gymnasieskolan 2011

Gymnasieskola

Stockholmselever i Stockholms kommunala skolor	14 000
Stockholmselever i annan kommun	2 700
Stockholmselever i fristående skolor	10 300
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	4 005
Totalt gymnasieskola	31 005

Gymnasiesärskola

Stockholmselever i Stockholms skolor	230
Stockholmselever i annan kommun	70
Stockholmselever i fristående skolor	120
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	115
Totalt gymnasiesärskola	535

Källa: Utbildningsförvaltningens verksamhetsplan 2011

Geografisk lokalisering

Ungdomarna väljer, tillsammans med vårdnadshavare, gymnasieskola utifrån olika faktorer där geografiskt avstånd spelar allt mindre roll. Innerstaden fungerar som en magnet och där återfinns de skolor som har högst intagningspoäng, oavsett om de är kommunala eller fristående. De kommunala skolorna är geografiskt relativt jämnt fördelade över staden.

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

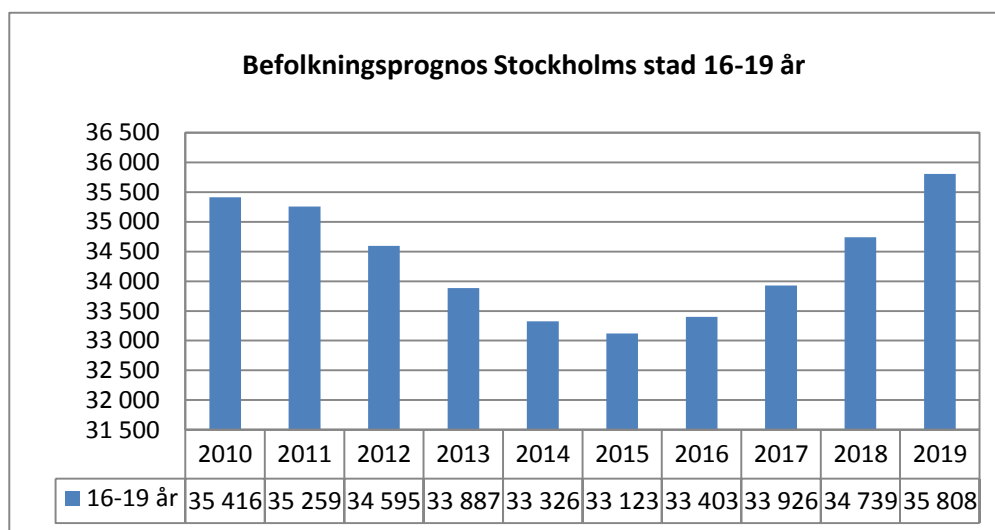
Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

De verksamma fristående gymnasieskolorna i staden är koncentrerade till innerstaden och Liljeholmen. Detta gäller även för årets ansökningar i den mån den geografiska lokaliseringen framgår av ansökan.

Befolkningsutveckling

I *Stockholms län* förväntas antalet personer i gymnasieåldern 16–19 år under perioden 2010–2019 minska med närmare 6 000 personer, från 103 500 till 93 600. Detta beror främst på att de personer som idag ingår i denna åldersgrupp tillhör de stora barnkullarna som är födda på 1990-talet. De efterföljande barnkullarna är inte lika stora. (Källa: Regionplanekontoret Stockholms län 2010).

I *Stockholms stad* var antalet ungdomar i gymnasieåldern 16–19 år 35 300 personer 2009, och antalet håller sig på den nivån ett par år. Från 2012 till 2015 minskar åldersgruppen med 2 200 personer, för att sedan öka med 2 700 personer till år 2019. Totalt ökar alltså åldersgruppen med 500 personer under prognosperioden. Prognosen är framtagen av Stockholm stads Utrednings- och Statistikkontor AB (USK). Se prognosen i diagram nedan.

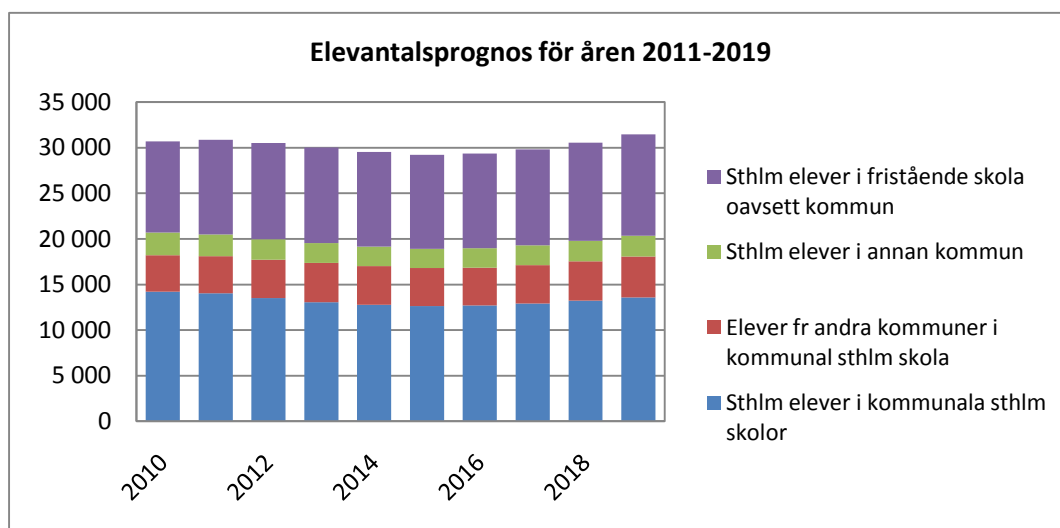
Elevantalsprognos för gymnasieskolan

Befolkningsprognosen, som visar ett minskande antal personer under perioden fram till 2015 i aktuell ålder i såväl Stockholms län som i Stockholms stad, slår igenom i USK:s elevantalsprognos.

År 2011 sker en del förändringar gentemot tidigare år. Det handlar dels om att den nya gymnasireformen träder i kraft, men också om att reglerna för ansökningsprocessen till de kommunala skolorna i Stockholm har förändras. Nu ges även elever från kommunerna inom samverkansområdet möjlighet att söka till

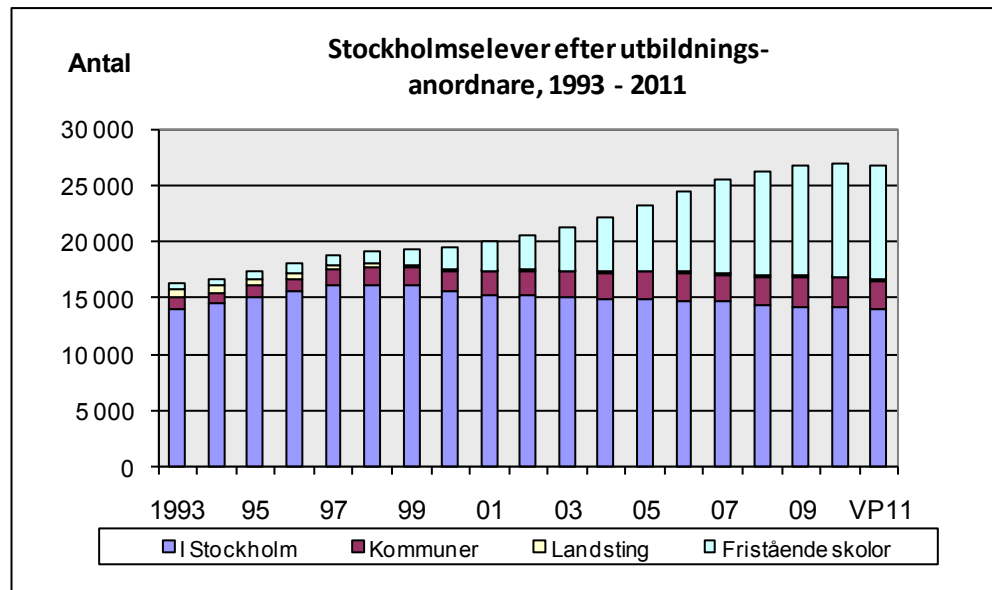
alla nationella program och konkurrera på lika villkor med elever som bor i staden.

I 2010 års prognos antogs att andelen elever som börjar i kommunala skolor skulle minska fram till och med år 2011 samtidigt som andelen elever som börjar i fristående skolor skulle öka i motsvarande omfattning. Därefter antogs andelarna vara oförändrade. I årets prognos förutspås en liknande utveckling, men det antas även att andelen som börjar i fristående gymnasieskola kommer att fortsätta öka en aning under år 2012. För år 2011 förväntas 52 procent av stockholmseleverna gå i kommunal skola i Stockholm. Samtidigt är förväntad andel stockholmselever i fristående skolor 39 procent. Till 2019 förväntas andelen stockholmselever i Stockholms kommunala skolor minska med 2 procent och andelen stockholmselever i fristående skolor öka med 2 procent.

Fördelning av elever mellan olika huvudmän

Andelen Stockholmselever som valt en fristående gymnasieskola har successivt ökat från 3,4 procent 1993 till cirka 39 procent 2011. Andelen elever som valt att studera i andra kommuner har hållit sig relativt konstant. Fördelning av Stockholmselever efter utbildningsanordnare, 1993-2011, framgår av diagram nedan.

Källa: USK:s områdesdatabas och UtbF statistik

Samverkansavtal

Alla kommuner i Stockholms län samt Håbo kommun i Uppsala län har bildat ett samverkansområde och skrivit samverkansavtal om samtliga nationella program vid de kommunala gymnasieskolorna i dessa kommuner. Gymnasiesärskolorna ingår inte i samverkansavtalet.

Följande 26 kommuner ingår i samverkansavtalet om samtliga nationella program: Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Håbo, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Statistik över sökande stockholms elever till gymnasieskolan 2011/12

Gymnasieantagningen sker i Kommunförbundet Stockholms läns regi (KSL). Den preliminära antagningen är klar den 20 april och kan därför inte redovisas i detta ärende. Förvaltningen kommer att till Skolinspektionen redovisa resultatet av den preliminära antagningen när denna är klar. Den slutliga antagningen blir klar i juli 2011 och kommer då att publiceras på www.gyantagningen.se.

Ansökningstiden till gymnasieskolan för läsåret 2011/12 gick ut den 24 februari. Under tiden den 27 april till 13 maj kan de sökande göra ändringar och tillägg i sin ansökan. Cirka 9 100 stockholmare har fått inloggningsuppgifter för ansökan,

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

cirka 650 av dessa har ännu i februari inte gjort något val. Nedan redovisas sökandestatistik avseende stockholmselever.

Sökandestatistik februari 2011 – förstahandsval (avser alla sökande stockholmselever oavsett behörighet och sökt program)

Sökande stockholmselever till	2009	2010	2011
kommunal skola Stockholms stad	4 686 (53 %)	4 496 (51 %)	4 026 (47,5 %)
kommunal skola annan kommun	970 (11%)	1 033 (12 %)	1 164 (14 %)
fristående skola	3 135	3 264 (37 %)	3 273 (38,5 %)
Sökande från andra kommuner till			
kommunal skola i Stockholms stad	1 822	1 749	1 968

Av ovanstående sammanställning framgår att det 2011 är 330 färre sökande elever med Stockholm som hemkommun som söker till kommunal skola i Stockholms stad jämfört med 2010. Antalet och andelen stockholmselever som i första hand söker till fristående skolor och till andra kommuner har ökat. Antalet sökande från andra kommuner till kommunal skola i Stockholms stad har ökat jämfört med 2010.

Behörighet

Från och med läsåret 2011/2012 gäller skärpta behörighetskrav till de nationella programmen.

Av årets sökandestatistik framgår att av dem som sökt högskoleförberedande program i Stockholms stad i första hand, totalt 4 362 personer, är **88 procent** preliminärt behöriga till det program de sökt.

Av de som sökt ett yrkesprogram i Stockholms stad i första hand, totalt 944 personer, är **59 procent** preliminärt behöriga till det sökta programmet.

Av samtliga sökande som är folkbokförda i Stockholms stad har 67 procent ett preliminärt betyg som gör dem behöriga till nationellt program inför höstterminen. Med tidigare gällande behörighetskrav skulle 77 procent ha varit behöriga.

Sökande till program – Stockholms stad

Program vid Stockholms kommunala skolor som har **fler sökande** 2011 än motsvarande tid 2010 (oavsett behörighet och hemkommun):

- Barn- och fritidsprogrammet

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

- Vård- och omsorgsprogrammet

Program vid Stockholms kommunala skolor som har *färre sökande* 2011 än motsvarande tid 2010 (oavsett behörighet och hemkommun):

- Byggprogrammet
- Estetiska programmet; bild och formgivning, teater
- Fordonsprogrammet

Det är också en minskning av antalet sökande till Handelsprogrammet samt programmen inom områdena Hotell, Livsmedel och Restaurang. Det är dock svårt att göra direkta jämförelser eftersom programmen i nya gymnasieskolan är sammansatta på annat sätt jämfört med de program som startade 2010. Nedan redovisas antalet förstahandssökande per nationellt program i Stockholms kommunala skolor (oavsett behörighet och hemkommun).

<u>Program (inkl lärling)</u>	<u>2011</u>
Barn och fritidsprogram	49
Bygg och anläggningsprogram	54
Ekonomiprogram	619
El och energiprogram	142
Estetiska program bild o formgivning	92
Estetiska program dans	27
Estetiska program musik	165
Estetiska program teater	77
Estetiska program estetik o media	49
Fordons- och transportprogram	70
Handels- och adm program	42
Hantverkspr inr finsnickeri	16
Hantverkspr inr florist	3
Hantverkspr inr frisör	76
Hantverkspr inr textil design	31
Hotell- och turismprogram	73
Humanistiska program	141
IB the International Bacculaureate	81
Restaurang och livsmedelsprogram	148
Naturbruksprogram	57
Naturvetenskapsprogram	1 613
Samhällsvetenskapsprogram	1 336
Teknikprogram	242
VVS och fastighetsprogram	18
<u>Vård och omsorgsprogram</u>	<u>60</u>

5 281 (214 färre förstahandssökande än 2010)

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

Till lärlingsutbildningarnas 100 platser finns totalt 73 förstahandssökande varav 28 preliminärt behöriga, vilket är oförändrade siffror jämfört med 2010.

Sökande till nationella program

Det finns nu 25 870 sökande till länets utbildningar. I februari 2010 fanns 28 000. Siffrorna är inte helt jämförbara. Vanligen söker ca 800 från övriga landet till Stockholms län, i år kommer dessa ansökningar under mars månad då man i stora delar av landet har 1 mars som sista ansökningsdag (och hade 1 februari förra året). Även med hänsyn till detta så kommer det dock att vara färre sökande i år.

Av samtliga som sökt ett nationellt program i länet i första hand har 75,5 procent valt ett högskoleförberedande program medan 24,5 procent valt ett yrkesprogram. För de som sökt till Stockholms stads kommunala skolor är motsvarande siffror 82,2 procent respektive 17,8 procent.

Av de sökande med hemkommun i länet som i första hand valt nationellt program har 73,1 procent valt högskoleförberedande program och 26,9 procent yrkesprogram. För sökande med hemkommun Stockholm är motsvarande siffror 78,6 procent respektive 21,4 procent

Förvaltningens synpunkter

Skolinspektionen har jämfört med tidigare år ytterligare kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etablering eller utökning av fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet. Förvaltningen är i princip positiv till detta. Den korta remisstiden begränsar dock möjligheterna för staden att göra en grundlig bedömning och analys av konsekvenserna av etableringen och utökningen av fristående skolor.

Synpunkter på etablering av fristående gymnasiesärskolor

Det vikande underlaget av elever i gymnasieåldern gäller även för elever till gymnasiesärskolan. Tre ansökningar om att starta gymnasiesärskola har inkommit för yttrande. Dessa är Magelungen Utveckling AB, Caremore i Göteborg AB samt Mo gård Friskola AB.

I ansökan från Magelungen Utveckling AB som avser MBC Gymnasiesärskola, framkommer att den sökande har för avsikt att etablera sig i söderort inom Stockholms stad. Skolan ska ha estetisk inriktning inom individuella programmet. I Magelungen Utveckling AB:s verksamhet ingår även behandlingshem med

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000

dygnet- runt vård. Förvaltningens bedömning är att MBC Gymnasiesärskola kan fylla ett behov, om den tillgodoser skolgången för särskoleelever, som har sin placering på behandlingshemmet.

Caremore i Göteborg AB har ansökt om att starta en gymnasiesärskola med flera olika program. Verksamheten inriktar sig i huvudsak mot ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det framgår att den sökande huvudmannen kommer att tillhandahålla boende för elever i behandlingsverksamheten, men även för de elever som inte ingår i behandlingsverksamheten. Ett tillskott på boendeplatser i Stockholms stad skulle förmodligen inte attrahera stockholmselever i gymnasieåldern, vilka ofta söker sig till boende utanför hemkommunen. I dagsläget finns inte underlag i Stockholm för 120 platser inom föreslagna program, förutom på fordonsprogrammet, där det finns en viss efterfrågan. En etablering av Caremore gymnasiesärskola är beroende av att attrahera elever från länet och riket.

Mo gårds Friskola AB har särskild inriktning mot hörselskadade elever inom gymnasiesärskolan. Skolans etablering fyller ett behov i Stockholms stad.

Synpunkter på etablering av fristående gymnasieskolor

Under några år har det funnits en överkapacitet på gymnasieskolorna inom Stockholms län, särskilt på samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen. Årets ansökningar om etableringar av fristående gymnasieskolor visar att samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen är bland de program som flest ansökningar avser där alltså överkapaciteten är störst.

Även på Stockholms stads kommunala gymnasieskolor finns en överkapacitet sedan några år. Med ett krympande befolkningsunderlag i åldrarna 16–19 år fram till 2015 beräknar USK att stadens gymnasieskolor tappar elever fram till år 2015. Därefter ökar antalet personer i åldern 16-19 något fram till 2019.

Antalet ansökningar om att etablera fristående gymnasieskolor i Stockholms län fortsätter att öka. Av tidigare års ansökningar om att etablera fristående gymnasieskolor har dock endast en mindre andel lett till etableringar i Stockholms stad. År 2008 inkom 42 ansökningar om etablering av fristående gymnasieskola och till läsåret 2009/10 startade tre nya gymnasieskolor. År 2009 inkom 17 ansökningar och fyra nya startade. 2010 inkom 33 ansökningar, det finns ännu ej uppgifter om hur många som avser att starta till hösten.

Utbildningsförvaltningens uppdrag är att erbjuda alla barn och ungdomar i Stockholm en god utbildning oavsett huvudman. I uppdraget ingår att barn, elever

och föräldrar får goda förutsättningar att välja mellan olika alternativ när de väljer skola och utbildning.

Om en betydande del av de inkomna ansökningarna i år leder till etablering i den storleksordning som ansökningarna avser, kommer det med stor säkerhet att få långtgående negativa konsekvenser för redan etablerade skolor, oavsett huvudman. Det minskande elevunderlaget och ett ökande utbud av platser kommer i första hand att påverka de skolor som redan nu har ett svagt söktryck i stadens och länets ytterområden. Det är också sannolikt att staden får begränsade möjligheter att erbjuda Bygg- och Handelsprogrammen på sina kommunala skolor om antalet platser på dessa program ökar i den omfattning som ansökningarna avser. Redan nu har staden svårigheter att fylla platserna på dessa program.

Ytterligare etableringar av skolor i staden kan medföra brist på tillgång till idrottslokaler, vilken redan idag är begränsad.

Utöver vad som ovan anförts är det förvaltningens bedömning att det utifrån föreliggande remissunderlag inte går att påvisa att årets ansökningar avseende fristående gymnasieskolor var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning.

Förvaltningens förslag

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Bilagor

1. Sammanställning av ansökningar om godkännande av etablering av fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor läsåret 2011/12
2. *Programguiden 2011* - sammanställning av gymnasieskolorna i Stockholms stad och län inför gymnasievalet 2010 (endast till Skolinspektionen)
3. *Val för din framtid* – En presentation av Stockholms stads gymnasiesärskolor inför läsåret 2011-2012 (endast till Skolinspektionen).